

fideli*o*

INGYENES / FREE

2016/17.

KÜLÖNSZÁM

A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE

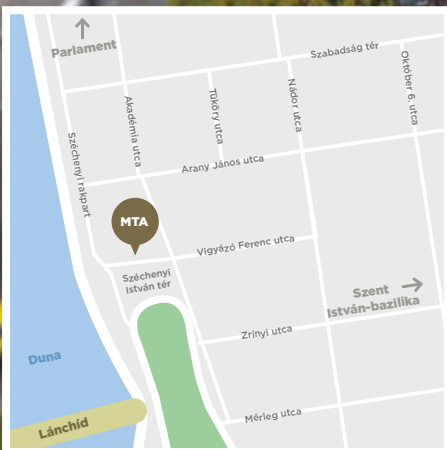
2016. november 3–30.

**ADJON EGY ESTÉT
A TUDOMÁNYNAK!**

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
PROGRAMAJÁNLÓJA

TUDOMANYUNNEP.HU | MTA.HU

A Magyar Tudományos Akadémia Székháza
1051 Budapest, Széchenyi István tér 9.

Kérdezzen akadémikusoktól a megújult Magyar Tudomány Ünnepeén!

Adjon egy estét a tudománynak!

Mikor gyanakodhat arra, hogy ön már internetfüggő? Honnan ered a rovásírás? Mi lehet a rejtélyes sötét anyag? Mi okozza az autizmust? Ha érdeklik a válaszok, illetve feltenné kérdéseit, jöjjön el a Magyar Tudomány Ünnepe előadásaira!

Az Akadémiának kezdettől, azaz 1825-ös alapításától fogva feladata, hogy ne csak művelje a tudományokat, de az eredményeket közvetítse is a nagyközönség felé. Egész évben ezt tesszük honlapunkon (mta.hu) és rendezvényeinken, amelyek csúcspontja a novemberi, az egész országra kiterjedő programsorozat, a Magyar Tudomány Ünnepe.

A novemberi tudományünnep leghangsúlyosabb része az MTA budapesti Székházában rendezett ismeretterjesztő előadás-sorozat, amely 2015-ben feltámasztotta a Mindentudás Egyeteme legszebb hagyományait, zsűfólásig megtelt termekkel és érdekesebbnél érdekesebb témákkal. Idén sem lesz ez másképp: előzetes regisztráció után várjuk esténként ingyenesen megtekinthető előadásainkra!

A 18.00 órakor kezdődő programok egy mozi vagy színház helyett is jó szívvel ajánlhatók mindazoknak, akik szeretnék meghallgatni a tudomány közérthető álláspontját olyan kérdésekről, amelyek mostanában mindenkit foglalkoztatnak.

Bartholy Judit és Veisz Ottó a klímaváltozásról és főként annak várható magyarországi hatásairól beszélnek, valamint arról, hogy készül-e válasz e kihívásra növénynevelésünk martonvásári boszorkánykonyhájában. Dávid Gyula a világegyetem tömegének jelentős részét kitevő, mégis láthatatlan sötét anyag alkotóelemeinek eredet nyomába. HIV, Ebola- és legújabbban a Zika-vírus – mi lesz a következő? Harrach Balázs

előadásából kiderül, hogy a vírusok sokkal többen vannak, mint azt korábban sejtettük.

A könnyen elérhető információ függővé tehet – ez az alapgondolata Janszky József előadásának, aki kutatócsoportjával MRI-készülékkel vizsgálja, mi is zajlik az agyunkban, ha túlzottan „rákattanunk” valamire. Róna-Tas András a székey-magyar rovásírás eredetét boncolgatja, és egészen az Árpád-korig, sőt a honfoglalást

megelőző időkbe viszi el hallgatóságát. Korinek László izgalmas példák sorával mutatja be, hogyan jutott el a nyomozás tudománya a legegyszerűbb módszerektől a DNS-vizsgálatig, társelőadója, Pajcsics József pedig egy rejtélyes haláleset megítélését értékeli újra több mint negyven év távlatából.

A tudományünnepen az MTA kutatóintézetei és vidéki központjai is számos érdekes rendezvényt szerveznek.

A teljes program a tudomanyunnepe.hu oldalon látható, itt lehet regisztrálni is. Várjuk a Magyar Tudomány Ünnepeén!

Oknyomozás tudományos módszerekkel

Barnabás Beáta

az MTA főtitkárhelyettese,
az MTÜ Programtanácsának elnöke

„Nyelvében él a nemzet” – a Magyar Tudományos Akadémiát a magyar nyelv művelése céljából megalapító Széchenyi István szavai a 21. században, gyökeresen más társadalmi és gazdasági viszonyok között is érvényesek. Bár ma a tudomány nemzetközi, közvetítő nyelve az angol, a nemzeti identitás megőrzése nehezen képzelhető el egy olyan országban, amelynek kutatói nem tudják anyanyelvükön is megismertetni eredményeiket egymással és a társadalommal. Kérdés persze, miként reagál a határokon és földrészekén átívelő tudományos munka mindennapos gyakorlatában keletkezett kihívásra az egyébként folyamatosan változó nyelv, főleg, ha azt a nagy világnyelvekhez képest kevesen beszélik. Ez a probléma csupán egy azok közül, amelyek mindazokat foglalkoztatják, akik szeretnék jobban megérteni a körülöttük lévő világot, egyetlen téma a Magyar Tudományos Akadémia november 3-án kezdődő

hagyományos rendezvénysorozata, a Magyar Tudomány Ünnepe programjaiból.

A tavaly megújult és egyre több érdeklődőt vonzó, egy hónapos MTÜ november végéig megszervezte és a határon túli magyar tudományos műhelyekben is várja azokat, akik úgy döntenek, hogy adnak egy estét a tudománynak.

„Oknyomozó tudomány” – az idei rendezvénysorozat mottója is pontosan jelzi, hogy a tudományos munka aprólékos, a kutatók egymást követő generációi által kidolgozott és a kutatói közösség által elfogadott módszereken alapuló tevékenység. Évekig is eltarthat, mire a kutató erőfeszítései meghozzák gyümölcsüket. Eredményei szakfolyóiratokban való publikálásán túl azonban a kutatótól az is elvárható, hogy azokat szélesebb körben is érthetővé tegye, és világosan el tudja magyarázni az érdeklődő nagyközönségnek, mi a kutatásai célja, és eléréséhez milyen vizsgálati módszereket használ. A Magyar Tudományos Akadémia egyik fontos célkitűzése ezért, hogy minél több, a tudományt népszerűsítő előadást szervezzen.

Ezek az előadások egyre kevésbé szólnak egy-egy szűk szakterület eredményeiről: a jelenségek teljes körű megértéséhez gyakran több tudományág művelőinek összefogására van szükség. Az idei rendezvénysorozat kitűntetett feladata, hogy rámutasson: szemléletváltás szükséges a tudományos kutatásokban, mivel egyre több globális szintű tudományos kérdés merül fel, amelyre csak a különböző tudományterületek együttműködésével adható közös megoldás.

Remélem, hogy a gazdag programkínálatban Ön is talál az érdeklődésének megfelelő előadást, és tartalmas élményekkel gazdagodik a Magyar Tudomány Ünnepe!

A nyelv szerepe a Kárpát-medencei magyarság identitástudatában

Mi jut eszünkbe először, amikor az identitásunkról kérdeznak? A lakhelyünk, a nemzetiségünk, az anyanyelvünk, a foglalkozásunk vagy éppen a családban betöltött szerepünk? Az identitás fogalmáról, meghatározásáról és az identitásunkat napjainkban érő kihívásokról beszél a Magyar Tudomány Ünnepeinek nyitóelőadásán Kiss Jenő.

Valóban „nyelvében él a nemzet”? A Széchenyi Istvánnak tulajdonított mondás érvényességének vizsgálata napjainkban különösen azért időszerű, mert a magyarság csak a Kárpát-medencében nyolc különböző államban, tehát nyolc különböző államnyelv hatása alatt él. A nemzeti önmeghatározásról, a nyelvjárások szerepéről és a helyi identitásokról szól az alkalom másik előadója, a Kolozsvárról érkezett Péntek János.

A részvétel meghíváshoz kötött, az előadás sajtónyilvános, a tudományunnepe.hu oldalon élőben követhető.

2016. NOVEMBER 3., CSÜTÖRTÖK | 10.00

MTA Székház, Díszterem

Ingyenes regisztráció: tudományunnepe.hu

Előadók:

Kiss Jenő nyelvtörténész, szociolingvista

Péntek János hungarológus, szociolingvista

Lesz-e kenyér unokáink asztalán? Klímváltozás és mezőgazdaság a 21. századi Magyarországon

A légköri szén-dioxid-koncentráció napjainkig 40%-kal emelkedett az ipari forradalom előtti időszakhoz képest, és – amint azt az antarktisi jégfuratminták is bizonyítják – ilyen magas érték az elmúlt 800 ezer évben nem fordult elő. Az utolsó három évtizedben a felszínközeli léghőmérséklet folyamatosan növekedett, és sorra dőlnek meg az évszázados melegrekordok. Mire számíthatunk az elkövetkező évtizedekben a világban és különösen itt, a Kárpát-medencében a 21. század végéig? Erről beszél előadásában Bartholy Judit, majd Veisz Ottó veszi át a szót, aki összefoglalja a klímaváltozás mezőgazdasági hatásait és Európa egyik legnagyobb növénykísérleti nagyberendezésében, a martonvásári Fitotronban végzett kutatások eredményeinek felhasználásával ismerteti, várhatóan milyen hatással lesz a század végére prognosztizált klíma szántóföldi növényeink természetességére.

2016. NOVEMBER 7., HÉTFŐ | 18.00

MTA Székház, Díszterem

Ingyenes regisztráció: tudományunnepe.hu

Előadók:

Bartholy Judit meteorológus

Veisz Ottó agrárkutató

A sötét anyag nyomában

A csillagászok már a 20. század harmincas éveiben gyanították, majd az ezredforduló körül végzett precíziós mérésorozatokkal végleg megállapították, hogy az általunk látott anyagon kívül még másfajta, nem látható, „sötét” vagy „láthatatlan” anyag is van az univerzumban, mely nagyjából ötször nagyobb tömeget képvisel, mint a látható anyag. Az általános relativitáselmélet által megjósolt gravitációs lencsehatás felhasználásával azóta sikerült feltérképezni a galaxisok és galaxishalmazok körül tömörülő sötét anyag eloszlását, mintegy lefényképezni a láthatatlan anyagot. De vajon miből is áll ez a titokzatos sötét anyag, milyen objektumok, ma még ismeretlen elemi részecskék alkotják, és miért lát-

hatatlan? Hogyan tudnánk mégis közvetlenül észlelni a sötét anyag részecskéit? Hogyan befolyásolja a sötét anyag jelenléte a kozmikus méretű fizikai folyamatokat, például a galaxisok kialakulását vagy az univerzum tágulásának folyamatát? Ezeknek a kérdéseknek ered nyomába előadásában Dávid Gyula.

2016. NOVEMBER 8., KEDD | 18.00

MTA Székház, Díszterem

Ingyenes regisztráció: tudomanyunnep.hu

Előadó:

Dávid Gyula fizikus

Tudomány az oktatás szolgálatában: amit most kell megtennünk a jövő iskolájáért

Az utóbbi évtizedekben egyes országok társadalmi-gazdasági fejlődése látványosan felgyorsult, aminek háttérében mindenütt az oktatás hatékonyságának javítása állt. Mára azonban világosan látszik az is, hogy ezeket a változásokat nem lehet egyszerűen a hétköznapi tapasztalatból kiinduló módszerekkel elérni, hanem komoly, tudományos alapoásra van szükség. A nemzetközi példák itthon is alkalmazható tanulságairól, köztük a ma gyakran emlegetett finn modellről beszél Csapó Benő, aki bemutatja a Magyar Tudományos Akadémia által 2016-ban elindított tantárgy-pedagógiai kutatási programot is. Az előadásban kiemelt szerepet kap a pedagógiai értékelés, amely hasonlóan az orvosi gyakorlatban alkalmazott diagnosztikai eszközökhöz, a pedagógusok munkájának egyre fontosabb segítőjévé válik.

2016. NOVEMBER 9., SZERDA | 18.00

MTA Székház, Díszterem

Ingyenes regisztráció: tudomanyunnep.hu

Előadó:

Csapó Benő neveléstudományi kutató

Genetika vagy környezeti hatás? A legújabb eredmények az autizmus kialakulásáról

Az autizmussal kapcsolatban rengeteg tévhit él a köztudatban, sokan csak a különleges adottságaiknak köszönhetően híressé vált „autista zsenikről” hallottak, holott az autizmussal élők nagy részének nincsenek ilyen természetfeletti tünő képességei, és a kommunikációs nehézségek meghatározó szerepet játszanak életük alakulásában. Még kevesebbet tudunk arról, mi állhat az autizmus kialakulása mögött. Genetika? Környezeti tényezők? A magzati élet viszontagságai? Sperlágth Beáta, aki kutatásaiban egyebek mellett az autizmus idegrendszeri alapjaival foglalkozik, beszámol a témában született legfrissebb tudományos eredményekről, melyek felvetik az anya és magzata kapcsolatának kritikus szerepét a betegség kialakulásában.

2016. NOVEMBER 10., CSÜTÖRTÖK | 18.00

MTA Székház, Díszterem

Ingyenes regisztráció: tudomanyunnep.hu

Előadó:

Sperlágth Beáta gyógyszerkutató

Agyunkra ment az internet? Internetfüggőség és agyszerkezeti változások

Ahogy az alkoholhoz, a dohányzáshoz vagy a drogokhoz, úgy az internet adta információ- és ingerbőséghez is hozzá lehet szokni. Janszky József az agy jutalmazási rendszerének vizsgálata nyomán állítja, hogy az emberi agy nem igazán viselkedik másképp, ha drogokkal, inycsiklandó étkekkel vagy a széles sávú netelés jótéteményeivel kerül közelebbi kapcsolatba – legfeljebb a kísértés veszélyei mások. Az előadáson szó esik majd arról, hogyan alakulhat ki a valódi, orvosi értelemben vett internetfüggőség, és mi vezethet el odáig, hogy valaki megszakítja kapcsolatát a hétköznapi környezettel, és végképp elvész a virtuális világban. Megtudhatjuk, miért működik szinte minden dél-koreai iskola mellett internetaddikciós központ, és azt is, mikor érdemes digitális diétára fogni magunkat.

2016. NOVEMBER 11., PÉNTEK | 18.00

MTA Székház, Díszterem

Ingyenes regisztráció: tudomanyunnep.hu

Előadó:

Janszky József kutató neurológus

Az árulkodó lábnyomoktól a DNS-vizsgálatig – a nyomozás tudománya

Gondolta volna, hogy már a 20. század elejének vidéki Magyarországon is óvatlanságnak számított ujjlenyomatot hátrahagyni a bűntény helyszínén? Korinek László előadásában izgalmas esetek felvillantásával mutatja be a nyomtan egyetemes és magyarországi történetét egészen a napjainkban már széles körben alkalmazott DNS-vizsgálatig, mely valószínű forradalmat hozott a nyomozás világában. Szó esik a bűnügyi fényképezés különleges technikáiról is egy bravúros magyar nyomszakértői vizsgálat kapcsán.

Az este másik előadója, Pajcsics József egy több mint negyven évvel ezelőtti büntetőügy átértékelése kapcsán visszaviszi a hallgatóságot az 1960-as évek végére, és bemutatja, hogy még ekkorra sem tűntek el az 56-os forradalom utáni időkre jellemző koncepciós eljárások.

2016. NOVEMBER 14., HÉTFŐ | 18.00

MTA Székház, Díszterem

Ingyenes regisztráció: tudomanyunnep.hu

Előadó: Korinek László kriminológus

Pajcsics József büntetőjogász,

nyugállományú rendőr dandártábornok

Zika és társai: sokkal több az új vírus körülöttünk, mint eddig sejtettük

HIV, Ebola, Zika – vírusok, melyek mintha a semmiből bukkantak volna elő, és melyekkel szemben hirtelen védtelennek éreztük magunkat. A média gyakran előveszi az „új spanyolnátha” rémét: egy vírusét, mely a világ valamely eldugott sarkából indulva pusztító globális járványt okoz. De vajon hány ilyen „új vírusra” kell még számítanunk? Egyáltalán van róla fogalmunk, milyen vírusok vesznek körül bennünket? Harrach Balázs előadásában beszámol a legújabb genetikai módszerekkel végzett vizsgálatok eredményeiről, melyek szerint nagyságrendekkel több vírus létezik, mint azt korábban bárki is gondolta. De vajon egy kortynyi tengervízben ott lehet az új Ebola? Vagy épp ezekben a pillanatokban ugrik át valamelyik alig ismert dzsungellakó élőlény kórokozója az emberre? Az előadásban ezek a kérdések is terítékre kerülnek.

2016. NOVEMBER 15., KEDD | 18.00

MTA Székház, Díszterem

Ingyenes regisztráció: tudomanyunnep.hu

Előadó:

Harrach Balázs virológus, bioinformatikus

A székelyek ősi kincse: a rovásírás

Sokan tudják, hogy a székelyek között fennmaradt egy régi, eredetileg rovással fába rögzített írás. Az írásról és eredetéről azonban sokféle, sokszor egymásnak is ellentmondó legenda és nézet terjedt el. A székely-magyar rovásírás izgalmas történetének eredet nyomába Róna-Tas András, aki hosszú kutatói pályája során számos eurázsiai írásrendszert és nyelvet vizsgált, és több könyve jelent meg a magyarság őstörténetéről, korai műveltségéről. Előadásában először elhelyezi rovásírásunkat a világ írásrendszerei, a különféle írástípusok, majd szorosabban az eurázsiai rovásírások

között. Ezután izgalmas nyomozás következik: rovásírásos emlékeink alapján lépésről lépésre követi egészen a korai Árpád-korig visszafelé a rovásábécé változásait. Helyreállítja a 11–12. századi rovásírás ábécéjét és szerkezetét, majd megvizsgálja az írásrendszerek a honfoglalás kora előtti forrásait. Mindezek alapján kiderül, hogy a rovásírás a legrégebbi magyar nyelvemléknek is tekinthető.

A fotón szereplő rovásírásos téglát a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeum gyűjteménye

2016. NOVEMBER 17., CSÜTÖRTÖK | 18.00

MTA Székház, Díszterem

Ingyenes regisztráció: tudomanyunnep.hu

Előadók:

Róna-Tas András nyelvész, orientalista

Diákok az Akadémián

Gondolkodó gépek és furfangos kódfeltörők

Ízlésünket jól ismerő ajánlórendszerek, mindentudó okostelefonok, Google gépi fordítás, önzetető autók, a világ legjobb gojátékosait legyőző számítógépek – olyan technológiák, melyeket nemrég még a sci-fi világába soroltunk. Előadásában Benczúr András a mesterséges intelligencia körül lebegő misztikus kódot próbálja eloszlatni, megmutatva, hogy az intelligensnek tűnő gépek valójában ügyes algoritmusokra, az egyre növekvő számítási kapacitásra és a gépi „tanítást” lehetővé tevő hatalmas adatmennyiségre támaszkodnak. A délelőtt másik előadója, Buttyán Levente a digitális adatok titkosításának meglepő gyengéiről beszél. Kiderül, hogy az elméletben mégoly feltörhetetlennek tűnő rejtjelező algoritmusok gyakorlati megvalósítása sokszor több sebből vérzik, és mindig akad valaki, aki ezeket a gyengéket kihasználja – legyen az pénzéhes hekker vagy kényes adatokra vadászó titkosszolgálat.

2016. NOVEMBER 18., PÉNTEK | 10.00

MTA Székház, Díszterem

Ingyenes regisztráció: tudomanyunnep.hu

Előadók:

Benczúr András matematikus

Buttyán Levente informatikus

PROGRAMOK AZ MTA SZÉKHÁZÁBAN

DÁTUM	IDŐ	AZ ELŐADÁS CÍME
2016. 11. 3.	10.00	A NYELV SZEREPE A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYARSÁG IDENTITÁSTUDATÁBAN
2016. 11. 7.	18.00	LESZ-E KENYÉR UNOKÁINK ASZTALÁN? KLÍMAVÁLTOZÁS ÉS MEZŐGAZDASÁG A 21. SZÁZADI MAGYARORSZÁGON
2016. 11. 8.	18.00	A SÖTÉT ANYAG NYOMÁBAN
2016. 11. 9.	18.00	TUDOMÁNY AZ OKTATÁS SZOLGÁLATÁBAN: AMIT MOST KELL MEGTENNÜNK A JÖVŐ ISKOLÁJÁÉRT
2016. 11. 10.	18.00	GENETIKA VAGY KÖRNYEZETI HATÁS? A LEGÚJABB EREDMÉNYEK AZ AUTIZMUS KIALAKULÁSÁRÓL
2016. 11. 11.	18.00	AGYUNKRA MENT AZ INTERNET? INTERNETFÜGGŐSÉG ÉS AGYSZERKEZETI VÁLTOZÁSOK
2016. 11. 14.	18.00	AZ ÁRULKODÓ LÁBNYOMOKTÓL A DNS-VIZSGÁLATIG - A NYOMOZÁS TUDOMÁNYA
2016. 11. 15.	18.00	ZIKA ÉS TÁRSAI: SOKKAL TÖBB AZ ÚJ VÍRUS KÖRÜLÖTTÜNK, MINT EDDIG SEJTETTÜK
2016. 11. 17.	18.00	A SZÉKELYEK ŐSI KINCSE: A ROVÁSÍRÁS
2016. 11. 18.	10.00	DIÁKOK AZ AKADÉMIÁN GONDOLKODÓ GÉPEK ÉS FURFANGOS KÓDFELTÖRŐK

Az előadások helyszíne: MTA Székház, Díszterem | 1051 Budapest, Széchenyi István tér 9.
Az előadások ingyenesek, de regisztrációhoz kötöttek! Regisztráció: tudomanyunnep.hu

KUTATÓHELYEK TÁRT KAPUKKAL

DÁTUM	IDŐ	AZ ELŐADÁS CÍME
2016. 11. 21.	15.30-18.00	MI A MATEMATIKA, ÉS KIK A MATEMATIKUSOK?
2016. 11. 22.	10.00-16.00	FÖLDRENGÉSEK FURCSASÁGAI
2016. 11. 22.	10.00-16.00	OKNYOMOZÓ ÖKOLÓGIA
2016. 11. 22.	10.00-13.00	BIG DATA - EMBEREK AZ ADATOK MÖGÖTT
2016. 11. 22.	14.00-16.00	BURDOSHÁZ AMERIKÁBÓL - BALOGH BALÁZS NÉPRAJZKUTATÓ NYOMÁBAN
2016. 11. 23.	10.00-14.00	GEOKÉMIA (5 FŐ FELETTI CSOPORTOKNAK!)
2016. 11. 24.	10.00-16.00	VÁLTOZATOK NÉGY INTÉZETRE
2016. 11. 25.	9.00-14.00	NYÍLT NAP A WIGNER FK-BAN (14 ÉV FELETTIEKNEKI)
2016. 11. 25.	13.00-17.00	FÖLDRAJZ AZ EGÉSZ VILÁG

A rendezvények helyszínét lásd a részletes programleírásnál.

A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPÉN A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA TERÜLETI BIZOTTSÁGAI ORSZÁGSZERTE – DEBRECENBEN, MISKOLCON, PÉCSETT, SZEGEDEN ÉS VESZPRÉMBEN –, SŐT HATÁRAINKON TÚL, KOLOZSVÁRON IS VÁRJÁK RENDEZVÉNYEIKRE AZ ÉRDEKLŐDŐKET. AZ ESEMÉNSOROZATOT AZ MTA VIDÉKEN MŰKÖDŐ KUTATÓINTÉZETEINEK PROGRAMKÍNÁLATA IS GAZDAGÍTJA.

RÉSZLETES INFORMÁCIÓ:
TUDOMÁNYUNNEP.HU

NYOLCVAN ÉV UTÁN ÚJRA MEGTEKINTHETŐ A SZÓZAT

KÉZIRATA

„Rendületlenül” – szakrális szó minden magyar számára, amelyet tisztelettel ejtünk ki, s amelyről mindannyian tudjuk, honnan származik. A Vörösmarty Mihály által 1835-ben elkezdett és 1836-ban befejezett *Szózat* az egész nemzet közös kincsévé, nemzeti énekünké lett.

A Magyar Tudományos Akadémia, valamint az MTA Könyvtár és Információs Központ közösen rendezett, november 3-án, a Magyar Tudomány Napján megnyíló tárlatának „főszereplője” a *Szózat* eredeti kézírata. Az MTA KIK Kézirattárában őrzött becses dokumentumot 80 éve nem láthatta a nagyközönség. Vörösmarty Mihály remekművének történetéről, hatásáról, nemzeti kultúránkban elfoglalt helyéről irodalomtörténészek állítottak össze izgalmas kiállítást. A látogatók nem csupán a versről és szerzőjéről szóló legfontosabb tudnivalókat ismerhetik majd meg, hanem ízellőt kapnak Vörösmarty kevéssé ismert nyelvtudósi pályájának állomásairól, illetve bepillantást nyerhetnek Deák Ferencsel folytatott humoros levelezésébe is.

A térítésmentesen látogatható kiállítás november 3-tól március 15-ig, hétfőtől péntekig 10.00–18.00 óráig, szombaton 10.00–16.00 óráig tekinthető meg.

Helyszín: MTA Könyvtár és Információs Központ, földszint, Vasarely-terem, 1051 Budapest, Arany J. u. 1.
Csoportok előzetes regisztráció után, hétköznaponként 10.00–13.00 óráig látogathatják a tárlatot.
Regisztrálni a kiállítás honlapján lehet: vorosmarty.mtak.hu.

Mire képes ma a tudomány?

Lovász László

az MTA elnöke

Ahogy a tudományos kutatások és elméletek egyre összetettebbé válnak, művelésük egyre nehezebb és egyre mélyebb képzést igényel. Ennek egyik következménye, hogy a szélesebb közönség eltávolodik, sőt tart a tudománytól, és egyre inkább érzi jogosnak azt az elterjedt vélekedést, miszerint az átlagembernek nem is kell értenie, hogy mi is történik napjainkban a tudományok világában, bőven elegendő, ha élvezzi a tudományos kutatások gyümölcseit, azaz használja és alkalmazza a kutatások eredményeként testet öltő használati tárgyakat, eszközöket és szolgáltatásokat.

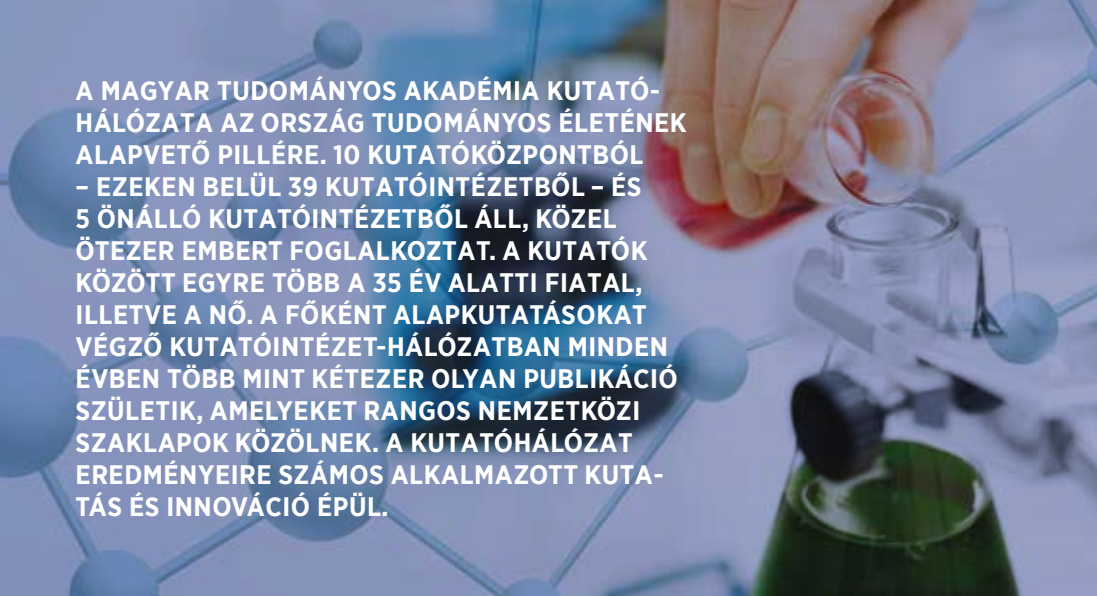
De ha jobban belegondolunk, beláthatjuk, mindennapi életünk során számtalan olyan döntést kell hoznunk, amelyek mögött tudományos – vagy annak tűnő – érvek, megfontolások húzódnak meg: mi kerüljön a vacsoraasztalra, hogyan kúráljuk ki magunkat egy megfázásból, milyen fűtésrendszert válasszunk lakásfelújításkor, mely elvek mentén neveljük gyermekeinket, és a sort még hosszan folytathatnánk.

Természetesen senki sem gondolja, hogy napjainkban, a szinte követhetetlen sebességgel gyarapodó ismeretek világában, amelyben a tudósok is egyre szűkebb szakterületre kénytelenek specializálódni, az átlagembernek hirtelen több tudományágban is jeleskednie kellene. Fontos ugyanakkor, hogy az iskolapadot elhagyva is megőrizze nyitottságát, és hogy elsajátítsa azt a látásmódot, amely a tudományos kutatást jellemzi, ami nemcsak hihetővé, hanem hitelessé is teszi azokat az információkat, amelyeket választásai során többé vagy kevésbé tudatosan segítségül hív.

Mindebben óriási feladat hárul ránk, kutatókra és a kutatókat összefogó, máig a legnagyobb köz-

bizalmat élvező országos intézményre, a Magyar Tudományos Akadémiára. Nem elégedhetünk meg azzal, hogy csupán egy szűkebb szakmai közönség számára publikálunk. Előadásokban, cikkekben, könyvekben, nyilatkozatokban kell elmagyaráznunk, mégpedig minél közérthetőbben, hogy hol tart, mire képes ma a tudomány, és mi az, amire még nem. Hiszen minél többet tudunk, annál pontosabban látjuk, hogy mire nem lehet még tudományosan megalapozott választ adni. Innen ered kíváncsiságunk, amely új kérdések feltevésére, új módszerek megalkotására, az eddigi eredmények továbbgondolására készítet bennünket. A Magyar Tudomány Ünnepeének immár hagyományos, egy hónapon át tartó rendezvénytársasága kiemelkedő alkalom és nagyszerű lehetőség e nemes és felelősségteljes feladat teljesítésére. Bízom benne, hogy ez évben is sikerült izgalmas, sokakat érdeklő programokat összeállítanunk. Mindenkit szeretettel várunk a Magyar Tudományos Akadémia rendezvényein!

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KUTATÓ-HÁLÓZATA AZ ORSZÁG TUDOMÁNYOS ÉLETÉNEK ALAPVETŐ PILLÉRE. 10 KUTATÓKÖZPONTBÓL – EZEKEN BELÜL 39 KUTATÓINTÉZETBŐL – ÉS 5 ÖNÁLLÓ KUTATÓINTÉZETBŐL ÁLL, KÖZEL ÖTEZER EMBERT FOGLALKOZTAT. A KUTATÓK KÖZÖTT EGYRE TÖBB A 35 ÉV ALATTI FIATAL, ILLETVE A NŐ. A FŐKÉNT ALAPKUTATÁSOKAT VÉGZŐ KUTATÓINTÉZET-HÁLÓZATBAN MINDEN ÉVBEN TÖBB MINT KÉTEZER OLYAN PUBLIKÁCIÓ SZÜLETIK, AMELYEKET RANGOS NEMZETKÖZI SZAKLAPOK KÖZÖLNEK. A KUTATÓHÁLÓZAT EREDMÉNYEIRE SZÁMOS ALKALMAZOTT KUTATÁS ÉS INNOVÁCIÓ ÉPÜL.

KUTATÓHELYEK TÁRT KAPUKKAL

2016. november 21., hétfő 15.30–18.00

*MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet
1053 Budapest, Reáltanoda u. 13–15., Nagyterem*

MI A MATEMATIKA, ÉS KIK A MATEMATIKUSOK?

Kötetlen beszélgetés Ambrus Gergellyel (MTA Rényi Intézet), Csima Judittal (BME) és Weiner Zsuzsával (Prezi) a matematikáról, matematikai karrierlehetőségekről.

2016. november 22., kedd 10.00–16.00

*MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont / Geodéziai és Geofizikai Intézet
Kövesligethy Radó Szeizmológiai Obszervatórium
1112 Budapest, Mérédek u. 18.*

FÖLDRENGÉSEK FURCSASÁGAI, AVAGY MILYEN JELEK ELŐZHETIK MEG ÉS KÍSÉRHETIK A FÖLDRENGÉSEKET?

Előadás a földrengéseket megelőző és kísérő, rendkívül érdekes természeti jelenségekről

(10.00–11.00 óra). A program során folyamatosan egy „suli-szeizmográf” és a mai magyarországi szeizmológiai állomások alapját adó korszerű műszer bemutatása.

2016. november 22., kedd 10.00–16.00

*MTA Ökológiai Kutatóközpont
Duna-kutató Intézet
1113 Budapest, Karolina út 29.*

OKNYOMOZÓ ÖKOLÓGIA

Előadások, filmvetítések, labor-, műszer- és könyvbemutatók, interaktív játékok a vizek élővilágáról, az erdők, fák, növények világáról. Az előadásokon szerepel az idei év kiemelt kutatói sikerének tekinthető téma a fák „alvásáról”, illetve beszámoló a kutatóközpontban folyó kutatások eredményeiről. A bemutatott filmek a víz alatti világ ragadozó rovarjairól, a magyar pásztorok hagyományos ökológiai tudásáról, valamint egy pocsolya élővilágának átalakulásáról szólnak.

*A rendezvény regisztrációköteles:
www.okologia.mta.hu/TartKapuk2016*

2016. november 22., kedd 10.00–13.00

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
MTA Budavár, 1014 Budapest, Országház u. 30.,
Körtárgyaló

BIG DATA – EMBEREK AZ ADATOK MÖGÖTT

Előadás azokról a lehetőségekről és kihívásokról, amelyeket a „Big Data” jelensége – a közösségi hálózatokon, a keresőmotorokban, a weboldalakon és számos más forrásból percről percre keletkező, hatalmas mennyiségű adat – a társadalomtudósok számára tartogat.

2016. november 22., kedd 14.00–16.00

MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Néprajztudományi Intézet
MTA Budavár, 1014 Budapest, Országház u. 30.,
Könyvtár

BURDOSHÁZ AMERIKÁBÓL – BALOGH BALÁZS NÉPRAJZKUTATÓ NYOMÁBAN

Zsigmond Dezső dokumentumfilmjének vetítése, majd a filmhez kapcsolódóan kerekasztal-beszélgetés a 20. századi amerikai magyar emigrációról.

2016. november 23., szerda 10.00–14.00

MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont | Földtani és Geokémiai Intézet
1112 Budapest, Budaörsi út 45.

GEOKÉMIA

Ismeretterjesztő előadások és bemutatók a geokémia kutatási területeiről, a Föld mélyebb régióinak kémiai összetételét befolyásoló folyamatoktól az üledékes kőzetekbe zárt biológiai és klímatológiai információt át a régészeti leletek vizsgálatáig.

Előzetes jelentkezés után 5 fő feletti középiskolási csoportoknak (igény esetén más napokon is).
Jelentkezés: sipos.peter@csfk.mta.hu

2016. november 24., csütörtök 10.00–16.00

MTA Természettudományi Kutatóközpont
1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 2.

VÁLTOZATOK NÉGY INTÉZETRE

Előadások, amelyeken a legkiválóbb fiatal kutatók számolnak be legfrissebb kutatási eredményeikről: 10.00 órától a kémia és anyagtudomány, 13.30-tól az élettudományok témakörében, a blokkok egyenként kb. 150 percesek.

A rendezvény regisztrációköteles: www.ttk.mta.hu

2016. november 25., péntek 9.00–14.00

MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont
1121 Budapest, Konkoly-Thege Miklós út 29–33.

NYÍLT NAP A WIGNER FK-BAN

Rövid ismeretterjesztő előadások kíséretében ismerkedés a kutatóközpont kutatócsoportjainak munkájával, a laborokkal, műszerekkel (egy turnus kb. 3 óra). Sokszínű Fizika Busz – a nanotechnológiától a CERN világáig a fizika érdekességeit bemutató interaktív kiállítás.

A rendezvény regisztrációköteles: wigner.mta.hu/tudomanyunnep. 14 év felettiiek, elsősorban középiskolási diákok számára.

2016. november 25., péntek 13.00–17.00

MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont | Földrajztudományi Intézet
1112 Budapest, Budaörsi út 45.

FÖLDRAJZ AZ EGÉSZ VILÁG

Előadások a földrajztudomány szakterületeiről: 13.00–14.00: Porban az igazság;

14.00–15.00: Társadalomföldrajzi helyszín(1)elő;
15.00–16.00: Atacama klímaexpedíció – vetítés-
sel egybekötve; 16.00–17.00: Láss, ne csak nézz!
13.00 és 15.00 között félóránként: Kartográfiai
műhelytitkok; 13.00 és 16.00 között folyamato-
san: Könyvtárismereti óra.

A rendezvény regisztrációköteles: www.mtafki.hu

AZ MTA KUTATÓHÁLÓZATÁNAK TOVÁBBI PROGRAMJAI

2016. november 8., kedd 14.00–16.00

Az MTA Nyelvtudományi Intézet rendezvénye
MTA Székház, Kisterem

ÍRÁSHIBÁKTÓL A NYELVJÁRÁ- SOKIG: A LATIN NYELV TERÜLETI VÁLTOZATAINAK NYOMÁBAN

Prezentációval egybekötött előadás

2016. november 11., péntek 9.30–18.00

Az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Filozófiai Intézet rendezvénye
MTA KIK, 1051 Budapest, Arany János u. 1., II. em.,
Előadóterem

AZ OKSÁG MINT AZ „UNIVERZUM CEMENTJE”

Tudományos konferencia

2016. november 14–15., hétfő–kedd 13.00–17.00

Az MTA Energiatudományi Kutatóközpont és a
BME GPK Energetikai Gépek és Rendszerek Tan-
szék közös rendezvénye
Első nap: KFKI Campus, 1121 Budapest,
Konkoly-Thege Miklós út 29–33., XXI. ép., 3. em.,
Tanácssterem
Második nap: BME, 1111 Budapest, Bertalan Lajos
u. 4–6., D ép., 2. em., Könyvtár

ENERGIA ÉS TÁRSADALOM

Tudományos előadások

Az első napi programnál előzetes (két munka-
nap) jelentkezés szükséges (név, születési idő,
személyi igazolvány száma): imre.attila@energia.mta.hu

2016. november 14., hétfő 14.00–18.00

MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet
1053 Budapest, Reáltanoda u. 13–15., Nagyterem

FIATAL KUTATÓI ÜLÉSSZAK

Tudományos konferencia

2016. november 15., kedd 10.00–14.00

Az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézet rendezvénye
MTA Székház, Kisterem

SZÉKELYFÖLD TÖRTÉNETE – ÚJ KÉRDÉSEK, ÚJ KUTATÁSI EREDMÉNYEK

Felolvasónap

2016. november 17., csütörtök 9.00–14.00

A Meteorológiai Tudományos Bizottság Agro- és
Hidrometeorológiai Albizottsága rendezvénye
MTA Agrártudományi Kutatóközpont Talajtani és
Agrokémiai Intézet
1022 Budapest, Hermann Ottó út 15.

A MEZŐGAZDASÁGI TEVÉKENYSÉGEK ALKALMAZKO- DÁSA AZ IDŐJÁRÁSI ÉS ÉGHAJLATI SZÉLSŐSÉGEKHEZ

Tudományos előadások

2016. november 17., csütörtök 13.00–18.00

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
MTA Budavár, 1014 Budapest, Országház u. 30.,
Jakobinus-terem

HOL VAN MAGYARORSZÁG AZ EU-RÓPAI TÁRSADALMAK TÉRKÉPÉN? A EUROPEAN SOCIAL SURVEY (ESS) LEGFRISSEBB KUTATÁSI EREDMÉNYEI

Tudományos konferencia

2016. november 22., kedd 16.00–17.30

*MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Zenetudományi Intézet
1014 Budapest, Táncsics Mihály u. 7., 1. em., Bartók-terem*

„GUNYHÓTÓL” A „PARNASSUSIG”: NÉPZENEKUTATÓK ÚJ KÖNYVEIRŐL SOK ZENÉVEL

Könyvbemutató

2016. november 23., szerda 10.00–17.00

*MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Irodalomtudományi Intézet
1118 Budapest, Ménesi út 11–13., Eötvös Könyvtár nagyterme*

AZ IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZET ELSŐ HATVAN ÉVE (1956–2016)

Konferencia és kerekasztal-beszélgetések

2016. november 24., csütörtök 13.00–16.00

*MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
MTA Budavár, 1014 Budapest, Országház u. 30., Körtárgyaló*

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI RÉSZVÉTEL MINTÁZATAI MAGYARORSZÁGI ÉS HATÁRON TÚLI MAGYAR FIATA-LOK KÖRÉBEN

Tudományos konferencia

2016. november 24., csütörtök 16.00–17.30

*MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Zenetudományi Intézet
1014 Budapest, Táncsics Mihály u. 7., 1. em., Bartók-terem*

MŰHELYTANULMÁNYOK A 18. SZÁZAD ZENETÖRTÉNETÉHEZ 1.

Sorozatindító könyvbemutató

2016. november 25., péntek 10.00–17.00

*MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Régészeti Intézet
MTA Budavár, 1014 Budapest, Országház u. 30., Jakobinus-terem*

BRONZMŰVESSÉG AZ ŐSKORTÓL A KÖZÉPKORIG

Műhelykonferencia régészeti és történeti korú bronztárgyak vizsgálatának lehetőségeiről

2016. november 28., hétfő 13.00–17.00

*MTA Energiatudományi Kutatóközpont
FKFI Campus, 1121 Budapest, Konkoly-Thege Miklós út 29–33., XXI. ép., 3. em., Tanácsterem*

FIATAL KUTATÓK NAPJA

Tudományos konferencia

*Előzetes (két munkanap) jelentkezés szükséges (név, születési idő, személyi igazolvány száma):
imre.attila@energia.mta.hu*

2016. november 29., kedd 18.00–19.00

*MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Zenetudományi Intézet
1014 Budapest, Táncsics Mihály u. 7., 1. em., Bartók-terem*

HANG ÉS SZÓ – KÉT MAGYAR FUVOLAMŰ AZ 1950-ES ÉVEKBŐL

Koncert tudományos előadások kíséretében

VÁNDORKIÁLLÍTÁS A POSZTÓKERESKEDELEM TÖRTÉNETÉBŐL

2016. NOVEMBER 7-18. KÖZÖTT AZ MTA SZÉKHÁZ AULÁJÁBAN IS LÁTHATÓ LESZ A „POSZTÓ PÁPA PIACÁN. TEXTILIMPORT-TEXTILKERESKEDELEM A 14-17. SZÁZADBAN” CÍMŰ VÁNDORKIÁLLÍTÁS, MELYEN A TEXTILFELDOLGOZÁS KORABELI TECHNIKÁJÁNAK ÉS A PÁPAI SZABÓK VILÁGÁNAK ÉRZÉKLETES BEMUTATÁSÁN TÚL MEGTEKINTHETŐ A VÁROS EGYKORI PIACTERÉN FELSZÍNRE KERÜLT KÖZEL SZÁZ DARAB POSZTÓZÁRJEGY. A KIÁLLÍTÁS EGYIK LÉTREHOZÓJA AZ MTA BTK TTI „LENDÜLET” KÖZÉPKORI MAGYAR GAZDASÁGTÖRTÉNET KUTATÓCSOPORTJA.

Készítette az MTA Kommunikációs Főosztálya.

Fidelio különszám – A Magyar Tudomány Ünnepe
Szerkesztő: Földes Zsuzsanna | Kiadványszerkesztés és grafika: Ave Sophia Design Studio | Korrektor: Endreiné Szemők Ildikó | Felelős kiadó: Fidelio Media Kft. – Andacs Botond | Szerkesztőség: 1033 Budapest, Polgár u. 8-10. Tel.: (1) 476-0320. Fax: (1) 476-0321. E-mail: fidelio@fidelio.hu | Nyomdai munkák: Ipress Center Central Europe Zrt.; 2600 Vác, Nádas u. 8. felelős vezető: Lakatos Viktor

HU ISSN – 2062-2902

Megjelenik október 18-án 15 000 példányban.
Az esetleges műsorváltozásokért, valamint az újságban megjelenő adatok valóságtartalmáért és a képek jogtisztaságáért a kiadó nem vállal felelősséget.

mta.hu

ÖNNEK MI JUT ESZÉBE, HA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA NEVET HALLJA? A FELHALMOZOTT TUDÁS TEKINTÉLYE VAGY A KUTATÓI KÍVÁNCISISÁG? MÉLTÓSÁGTELJES ELŐADÓTERMEK VAGY MŰSZEREKKEL TELELSÚFOLT LABORATÓRIUMOK? ÜNNEPÉLYES DÍJÁTADÁSOK VAGY VILÁGELSŐ TUDOMÁNYOS FELFEDEZÉSEK?

Nos, az Akadémia mindez egyben, jóllehet hosszú éveken át inkább a tekintélyesebb, formálisabb arcát mutatta – eközben kutatóintézeiben egy több ezres, nagyjából fiatalokból álló kutatógárda dolgozik, és rengeteg olyan eseménynek ad otthont, melyre nyakkendő nélkül is nyugodtan beszélhet az érdeklődő – legyen szó akár a gravitációs hullámokról, akár a honfoglaló magyarok viselt dolgairól.

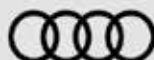
A Magyar Tudományos Akadémia megújult honlapján erről a kevésbé ismert oldaláról is bemutatkozik: a látogatók első kézből értesülhetnek a kutatóhálózat legfrissebb eredményeiről, emellett nagyobb lélegzetű ismeretterjesztő cikkek segítenek megérteni

a tudományos kutatások és a legújabb tudományos felfedezések hátterét. Az eseménynaptárban az érdeklődők jelentkezhetnek az MTA negyvennégy kutatóintézetének rendezvényeire, tudományos konferenciákra és a Széchenyi téri Székház programjaira, filmvetítéseire.

Az mta.hu mobilváltozata tartalmazza a legfontosabb menüpontokat és híreket, **tudomanyunnepe.hu** címen pedig külön mobilos oldalon lehet tájékozódni a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvényeiről. Így, ha megtetszik valamelyik esemény ebben a programfüzetben, okostelefonján akár itt és most is regisztrálhat.

Audi Adventure Gyakornoki Program

Audi
Hungaria

„A mi jövőnk itt épül.

És a Tiéd?”

Ami Rád vár:

- > Innovatív vállalati környezet.
- > Kihívást jelentő feladatok.
- > Folyamatos tanulási lehetőségek a szakmádról és önmagadról.
- > Új barátok és szakmai sikerek.

Amit kérünk:

- > Aktív, nappali tagozatos jogviszony.
- > Legalább 4 lezárt szemeszter.
- > Min. alapfokú németnyelv-tudás.
- > Nyitottság a folyamatos tanulásra, heti min. 3 nap munkavégzésre.

Amiben részesülsz:

- > Teljesítményhez igazodó juttatási csomag.
- > Részvétel németnyelv-tanfolyamon, egyéb fejlesztő tréningeken.
- > Kedvezményes kollégiumi szálláslehetőség.
- > Rugalmas, tanulmányokhoz igazítható munkaidő.
- > Diplomamunka-írási lehetőség.

Téged keresünk, ha:

- > Műszaki, gazdasági, IT, vagy akár HR, jogi és média szakon tanulsz.
- > Folyamatosan frissülő lehetőségeinket keresd honlapunkon!

INFORMÁLÓDJ
ÉS JELENTKEZZ MOST!

www.audi.hu/adventure

- Karrier az Audi Hungariánál
- Karrier az Audi Hungariánál